

han kunde for, at Landsstinget skulde gaa med. At den ærede Minister ser Sagen ganske anderledes end jeg, har jeg desværre lært at kjende; den Beretning, at Fæstevangen ikke ligger paa Jorden, er kommen frem her og skal bestandig staa som et Tegn paa den Forskjel, der er mellem den ærede Minister og hele Fæstebondestanden og alle tidligere Jurister i Landet, som have udtalt sig om Fæstevæsenet. Det skal staa fast, at han vedvarende paastaar, at Fæstevangen ikke hviler paa Jorden, det er noget saa Nyt, at tidligere intet Menneske, selv de dygtigste Mænd, der have kjendt vor Landbolovgivning og have haft Del i dens tidligere Udvikling, nogeninde have tænkt paa, at en saadan Paastand skulde fremkomme. Dette er altsaa Skilsmisjen mellem den ærede Minister og mig. Han kan gaa med til Meget af dette, fordi han siger: Det er alligevel en Begunstigelse, naar jeg lægger et Bånd hist og her paa Jorden, thi der hviler ingen Fæstevang paa den. Efter denne Betragtning maatte han vente, at man vilde indrømme, at han havde gjort Noget; men naar vi Andre ikke kunne følge ham i denne mærkværdige Udtalelse, naar vi Andre sige, at Fæstevangen hviler paa Fæstejorden, saa kunne vi ikke erkjende, at det Forslag, han her er fremkommen med, aabner Veien til at tage Fæstevang bort paa en billig Maade. Den ærede Minister anførte som et Forsvar for denne Lov, at den vilde forhindre en Omgaaen af Loven; ja, hvorfor vil den det? Fordi den opstillir Bestemmelser, hvorefter det i Fremtiden kan blive lovligt, som hidtil kun har kunnet ske ved at omgaa Loven. Hidtil har man kunnet omgaa Loven paa mange Maader, men efter denne Lov kunne de Paagjældende sige: Det er min lovlige Ret efter den nye Lov at gjøre det, hvortil jeg hidtil ikke har havt lovlig Ret. Paa denne Maade kan man sige, at denne Lov vil forhindre en Omgaaen af Loven.

Indenrigsministeren: Jeg ønsker kun at tilføje, at jeg, saa snart Leilighed dertil gives, skal søge at skaffe en Afgjørelse gjennem Lands Lov og Ret om, hvad der er Ret eller ikke i dette Tilfælde, om det ærede Medlem

har Ret i, at Fæstevangen hviler paa Jorden, eller om den hviler paa Gaardene; jeg kan ikke gjøre mere end at lade Demstolene afgjøre det. Det kan sandelig ikke hjælpe Noget, at det ærede Medlem her siger, at min Betragtning er den urette, men jeg skal, som sagt, bringe dette Spørgsmaal for Demstolene, saa snart der er Mulighed for at finde et Tilfælde, som virkelig kan ventes at ville give en Afgjørelse.

J. A. Hansen: Maa jeg udtale det Dunst, at det maa ske meget snart, thi det kan hjælpe, naar den ærede Minister siger, at Fæstevangen ikke hviler paa Jorden, da han efter den Stilling, han indtager, har Midler i Hænde til at handle derefter. Det er let at sige, at det ikke kan hjælpe, at jeg siger, at Fæstevangen hviler paa Jorden; thi jeg er magtesløs lige over for den ærede Minister, saa længe han sidder i den Stilling, som han nu indtager.

Scavenius: Jeg skal ikke gaa ind paa dette Lovforslags Enkeltheder. Jeg har ved denne Sags 1ste Behandling tilladt mig at udtale, hvorfor jeg hovedsagelig i alt Fald ikke kunde stemme for dette Lovforslag, nemlig fordi det lægger Fæstevang paa enkelte Gieendomme her i Landet, hvor den nu ikke hviler, hvilket jeg ikke kan Andet end betragte som et uretfærdigt Indgreb i Gieomsraadigheden. At det kun vil ske paa ganske enkelte Gie-domme, indrømmer jeg; men det gjør Sagen i mine Dine ikke bedre. Jeg har kun bedet om Ordet for at gjøre nogle faa Bemærkninger om hele denne Fæstesag, som, skjøndt den lidt efter lidt i Realiteten har tabt det Meste af sin saavel politiske som sociale Betydning, dog endnu her paa Rigsdagen har vist sig at kunne have stor Virkning. Der gives jo her i Landet for Diebillet vel ikke 8,000 Fæstesteder; jeg tror ikke, der er mere end 7,000; de tage af Aar for Aar, og man skulde tro, at den Bevægelse, som kunde rejses paa dette Spørgsmaal, det, som sagt, er ved at forsvinde af sig selv, ikke kunde være meget stor; imidlertid har det Modsatte vist sig. Det ærede Medlem for Sønderborg Amts 3die Valgrede